

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119, Dep

Lerchendal gård, NO- 7491 TRONDHEIM
Saksbehandler: Generalsekretær Hein Johnson
Tlf.: 73590863/73595463 Fax.: 73590830
e-post: Hein.Johnson@ntva.ntnu.no

0032 Oslo

Trondheim 12.04.07

Høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementets om
Utkast til forskrift gitt i medhold av forskningsetikkloven
fra Norges Tekniske Vitenskapsakademi, NTVA

Det vises til høringsbrev fra Kunnskapsdepartementet av 12.01.2007 (ref. 200607881-/WT) der blant annet Norges Tekniske Vitenskapsakademi, NTVA, er satt opp som invitert høringsinstans.

I Kunnskapsdepartementets oversendelsesbrev, og i det vedlagte høringsnotatet, er det fremholdt fire forhold som departementet spesielt ber om synspunkter på. Disse forhold er behandlet i punktene 2 til 5 nedenfor. I tillegg vil vi gi uttrykk for noen mer generelle synspunkter til saksforholdet.

1. Innledning

Vi opplever nå en overgangstid for forskningen. Fra å være en uavhengig og beskyttet virksomhet innenfor sine egne normer, trekkes stadig flere sider av forskningen inn i under samfunnets alminnelige politiske og økonomiske betingelser. Ser vi litt fremover, er det sannsynlig at forskningen i større grad vil bli utsatt for det samme press som råder og utvikler seg i næringslivet. Det kan innebære at også forskningen blir trukket inn i konflikter hvor påstander om uredelighet og uetisk fremferd blir fremsatt for å avlede og undergrave konkurrenter. I perspektivet av rettsvern under en slik utvikling, er det ytterligere nødvendig at det formelle regimet rundt etikk i forskning generelt og redelighet spesielt strammes opp, og i større grad innordnes i samfunnets normale forvaltningsmessige og juridiske struktur.

2. Habilitet

Med utgangspunkt i det norske forskningsmiljøets beskjedne størrelse (antall personer i samme fagfelt) kan det være hensiktsmessig at habilitet tas opp i forhold *til hver sak*. Det avgjørende er likevel at medlemmene må ha et bevisst forhold til habilitetskravet. Kanskje vil det være like virkningsfullt om dette kravet, og hva det i praksis innebærer, presiseres i oppnevningensbrevet.

3. Rett til å forklare seg

Ja, en slik rett bør foreligge, og den bør forskriftsfestes. Imidlertid bør komiteen/utvalget kunne avgjøre at slik forklaring skal være skriftlig. Dette som grunnlag for en eventuell senere innkalling til møte.

4. Granskningsutvalget - Utforming av konklusjon

Granskningsutvalget bør bare uttale seg i forhold til *uredelighet, ja eller nei?* - ikke om kritikkverdige forhold. Dette for det første fordi lovens § 5 klart avgrenser Granskningsutvalgets funksjonsområde til spørsmål om uredelighet, et begrep som defineres (avgrenses) i samme paragraf. Derneft bør det tas i betraktning at en uttalelse om kritikkverdige forhold, som avdekkes gjennom en frikjennende undersøkelse av mistanke om uredelighet, også vil

kunne ramme hard. Problemet vil da kunne være at dette blir en belastning som rammer vilkårlig i forhold til tilsvarende kritikkverdige forhold som kan være utbredt i andre miljøer, men som ikke blir belyst fordi de ikke knyttes til mistanker om uredelighet. Et eventuelt hensyn til preventiv virkning må her vike for kravet til likebehandling.

5. Beviskrav

Som påpekt i høringsnotatet vil en fellende avgjørelse for uredelighet ramme vedkommende forsker/forskergruppe hardt: muligens oppsigelse, sannsynligvis avskjæring av adgang til forskningsmidler nasjonalt og internasjonalt, i alt en fradømmelse av yrket (i tillegg til belastningen av påregnelig stor offentlig oppmerksomhet og tilsvarende dårlig rykte i forhold til personlig integritet). Dette er i sum langt alvorligere konsekvenser enn konsekvensene av enkelte forhold som rammes av straffeloven. Det er derfor nødvendig at strafferettens beviskrav legges til grunn.

6 Generelle forhold

Forståelig nok bærer det foreliggende forslag preg av et ønske om en rask reaksjon i kjølvannet av en spesiell sak. Det fremgår imidlertid av høringsnotatet at deler av regimet, for å sikre etiske normer i forskningen, er under fortsatt vurdering. Med tanke på det videre arbeidet vil vi fremkomme med noen synspunkter.

6.1 Bedre prinsipiell avklaring

Loven opererer med "faglig uavhengig statlige organer". Hva er det? Noen er rådgivende, men råd for hvem? Råd for forskerne? - eller egentlig pålegg? - offentlige pålegg? Eller er det råd til eksempelvis Forskningsrådet og departementene om hvem man ikke bør gi forskningsmidler til? Delvis dreier det seg utvilsomt om råd man har plikt til å søke og plikt til å følge. Slike "råd" er egentlig offentlige pålegg. Det ville være ryddigere, og danne en bedre ramme for regelverket om de offentlige funksjonene ble organisert innenfor rammen av et offentlig *tilsyn*. Eventuell rådgivning som faller utenfor denne rammen, faglige vurderinger som kan søkes frivillig og følges etter valg, bør gis på konfidensiell basis av f.eks universitetsoppnevnete organer, i en ramme som klargjør den frivillige, rent akademiske karakter.

6.2 Dokumentstrukturen

Det bør på sikt ryddes opp i de formelle dokumentene, slik at loven blir strukturelt enhetlig for alle organer den dekker. Nå er noen nevnt ved navn, men det fremgår at andre kan oppnevnes. Et har formålet lagt inn i loven, andre ikke, osv. Under loven bør det være en forskrift for hver type organ, eventuelt ett kapittel for hvert organ, og den må fremgå av forskriften (ved navn) hvilket/hvilke organer bestemmelsene gjelder for.

Videre må forskriften omfatte alle gjeldende bestemmelser for organet, således formål, oppgaver, arbeidsmåte, rapportering, osv. Dagens mandater og utfyllende bestemmelser bortfaller. Dette er nødvendig for at forskerne og omverdenen generelt skal kunne vite på en tilgjengelig måte hvilke plikter og rettigheter de skal forholde seg til.

For NTVA, med hilsen

Asbjørn Rolstadås
President

Hein Johnson
Generalsekretær